בהמה המקשה פרק רביעי חולין עד.

אין כסס. איקור לאו של אכר מן המי: **אלא מלוס פרוס.** בעלמא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא. אלמא אין שחיטה עושה ניפול: **אלנו לזה.** **האב** המדולדל: **אינו לוקה.** דמלוס פרוס בעלמא הוא: **אהדרינהו.** בכעס: **כי אמרי אנא.** דלוקה משום אכר מן המי במיתה דעושה ניפול ואשמעינן רב *דאלא משום אכר מן המי: מתרינן ביה אלא משום אכר מן המי: **וכל אחר.** בשרצים כתיב: **מנבלתם נפקא.** וכי יפול מנבלתם: **אלא.** הכי קאמר כל אשר יפול מהם במותם על ידי מיתה הויא נפילה מהם איכרים המדולדלים בהם: **בשרצים כתיב.** דלא שייכא בהו שחיטה והיכי ממעטת שחיטה מהאי קרא: **אם אינו ענין כו'.** דעל כרחך במותם מיעוטא הוא דלגופיה לא איצטריך דהא במתים משחעי דנבלתם כתיב ונכתוב וכי יפול למימרא דעושים ניפול ולא בעי במותם אלא על כרחך למעוטי שחיטה: **דלאו בני שחיטה נינהו.** ולא איצטריך במותם דהא אפילו שחיטתם מיתה היא: **כעין מיפה.** כעין שעת מיתה שהיו לחים למעוטי שרץ שיכא: **דעובר חי.** דיש במינו שחיטה מהניא שחיטה אף לאכר היולא לטהרו: **והפניא.** בתורת כהנים[1] גבי וכי ימות מן הבהמה כו': **כן מ' יוכיח שאע"פ שיש במינו שחיטה אין שחיטה מטהרתו.** אם עולד ושחטו אכל אגב אמו ניתר בשחיטת אמו דברי הכל אף עריפה אע"פ שיש במינה שחיטה לא תטהרנה שחיטתה ומתני' קתני כן מ' אין במינו שחיטה: **אמר רב כהנא.** האי דקתני מתא דבריתא יש במינו שחיטה אגב אמו קאמר שניתר בשחיטת אמו: **מינא דאמיה לא פריך.** לא תשיבא ליה פירכא דהואיל ואין בבני מ' שחיטה אין במינו שחיטה קרינא ביה: **ולהאי תנא.** דבריתא דפריך מינא דאמיה וסבר יש במינו שחיטה קרינא ביה: **ערפה דשחיטה מטהרתה מנא ליה.** מיפוק ליה מבהמה טמאה דאין שחיטה מטהרתה: **ושחט כה כן ע' מי.** ולא אחר שחיטתו ואמו קיימת. בן מ' לא קא מיבעי ליה דהא אפילו יצא לאויר העולם ושחטו תנן במתניתין (לעיל דף עב:) אין שחיטתו מטהרתו: **אבל במעי אמו לא שריא שחיטה.** דיליה וכ"ש לרבנן דאמרי לא שייכא ביה שחיטה כלל אפילו יצא מי לאחר שחיטה דאין שחיטה כו אלא ביצא לאויר במי אמו: **או דילמא אפי' לרבנן.** שריא ליה שחיטתו דקסבר רבנן ד' סימנין אכסר ביה רחמנא בגיזה שני הסימנים שישחטו או של אמו או שלו וכ"ש לרבי מאיר דאמר שחיטה שייכא ביה: **ת"ש.** דתנן במתני' הרי שנולדה טרפה מן הבטן מנין וקס"ד דאפילו בטרפה שעה אחת קודם לידתה קאמר דלא היתה לה שעת הכושר ליפחט ולא חל עליה תורת שחיטה: **ואם איתא.** דשחיטה במעי אמו שחיטה היא הרי היתה לטרפה זו שעת הכושר לשחיטה קודם שנטרפה: **בבעלת ה' רגלים.** דהאי טרפות ודאי היה בה משנולדה וכגון שיתור זה ברגלים האמרוניים דאמר בבכורות (דף מ.) דבעלת ה' רגלים הרי זה מום ואמרי' התם[1] לא שנו אלא שחסר או יתר ביד אבל ברגל אפילו טרפה נמי הוי דכל יתר כנטול דמי: **מתני' קורבו.** שאין לריך שחיטה ומודי ר"מ בהו דאיתרבו מכל בבהמה תאכלו דלאו חדשים איכא ולאו חוירא איכא הילכך לאו בהמה הוא: **ומוליא אם דמו.** דאמר הוא דמותר כדקתני לקמן (דף עה.) מה חלב ושתי הכליות האמורין בחטאת מוציא שליל אף כל מוצא מכלל שליל אבל דמו לא גרע מדם האברים דקי"ל בכריתות (דף כא:) דם האברים עובר בלא תעשה: **עשון שחיטה.** דחדשים גרמי לשייה בהמה בחנפי נפשיה ולא אתרבאי מכל בבהמה תאכלו ולרבנן חדשים ולידה גרמי דרבנן מרבו ליה להיתרא מכל בבהמה תאכלו: **וחייב כאוכו ואם כנו.** שלא ישחטנו ביום ששחטו אמו: ר"ש

אין בהן אלא מצות פרוש בלבד יתיב רב יוסף קמיה דרב הונא ויתיב וקאמר אמר רב יהודה אמר רב אכלו לזה לוקה אמר ליה ההוא מרבנן לא תציתו ליה הכי אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב אכלו לזה אינו לוקה אמר ליה רב הונא אנן אמאן נסמוך אהדרינהו רב יוסף לאפיה אמר ליה מאי קושיא [a]כי אמרי אנא במיתה דעושה ניפול כי אמר איהו בשחיטה דאינה עושה ניפול אמר רבא מנא הא מלתא דאמור רבנן [b]מיתה עושה ניפול שחיטה אינה עושה ניפול דכתיב [1]וכל אשר יפול עליו מהם במותם יטמא למעוטי מאי אילימא למעוטי בחייהם מנבלתם נפקא אלא ש"מ מיתה עושה ניפול ואין שחיטה עושה ניפול אמר ליה רב אדא בר אהבה לרבא והא קרא בשרצים כתיב אמר ליה אם אינו ענין לשרצים דלאו בני שחיטה נינהו תנהו ענין לבהמה ואכתי מבעי ליה [2]בעין מיתה לחין מטמאים ישבים אין מטמאים תרי במותם כתיבי אמר רב חסדא מחלוקת באבר דעובר חי אבל באבר דעובר מת דברי הכל שחיטה עושה ניפול א) ורבה אמר במחלוקת בזה כך מחלוקת בזה: בן שמנה חי [וכו']: והתניא בן שמנה חי יוכיח שאף על פי שיש במינו שחיטה אין שחיטתו מטהרתו אמר רב כהנא יש במינו שחיטה אגב אמו ותנא דידן מינא דאמיה לא פריך ולהאי תנא דפריך טרפה דשחיטתה מטהרתה מנא ליה נפקא ליה מדרב יהודה אמר רב [3]דאמר רב יהודה א"ר ואמרי לה במתניתא תנא אמר קרא [2]וכי ימות מן הבהמה מקצת בהמה מטמאה ומקצת בהמה אינה מטמאה ואיזו זו זו טרפה ששחטה בעי רב הושעיא [2]הושיט את ידו למעי בהמה ושחט בן ט' חי מהו תבעי לר"מ ותבעי לרבנן תבעי לר"מ עד כאן לא קאמר רבי מאיר בן פקועה טעון שחיטה ה"מ היכא דיצא לאויר העולם אבל במעי אמו לא שריא ליה שחיטה א: דילמא אפילו לרבנן [3]ד' סימנין אכשר ביה רחמנא אמר רב חנניא ת"ש הרי שנולדה טרפה מן הבטן ואי איתא משכחת לה דהיתה לה שעת הכושר דאי בעי עייל ידיה ושחטה אמר ליה רבא תני שנוצרה טרפה מן הבטן ומשכחת לה בבעלת ה' רגלים: **מתני'** [2]השוחט את הבהמה ומצא בה בן שמנה חי או מת או בן תשעה מת קורעו ומוציא את דמו [4]מצא בן תשעה חי [5]טעון שחיטה וחייב באותו ואת בנו דברי ר"מ וחכמים אומרים [6]שחיטת אמו מטהרתו

אין בהם אלא מצות פרוש בלבד. וקרא דבריתא אינו אלא אסמכתא בעלמא וא"ת וכיון דמדאוריתא שרי באכילה אמאי נקט בבריתא לגעיל (דף עג.) לא אם טיהרה שחיטת טרפה אותה ואת האכר המדולדל כה מה שייך שם להזכיר אכר מדולדל דשרי אף באכילה וי"ל דה"ק אכר המדולדל כה גזרו ביה רבנן איסור אכילה ולא גזרו אלא תהא שחיטה מטהרתו כמו עובר דבר שאינו גופה: **תרי** במותם בתיבי. וא"ת הא אכתי צריכי לכדדרשינן בהעור והרוטב (לקמן דף קמח:) יכול בשר הפורש מן הצרעים יהא עמא תלמוד לומר במותם מה מיתה שאינה עושה מליפין כו' וי"ל דבעין מותם והיא דרשה מחד במותם נפקא לי' נמי דרשה דהתם מנבלתם נפקא מה נבלה שאין עושה מליפין ונקט במותם לפי שהיא דרשה פשוטה:

מחלוקת באבר דעובר חי. וכגון מ' לחילו בן ט' בשאר בהמה הוא לר"מ וטעון שחיטה: **ולהאי תנא דקפריך טרפה דשחיטה מטהרתה מנא ליה.** קשה מימה דכולא חדא גרייתא היא בא"כ וידע ריש ולא ידע סיפא[1]: **נפקא ליה מדרב יהודה כו'.** ולא"ת דתניא בס"פ רבי אליעזר דמילה (שבת דף קלו.) לאכלה להכיא בן מ' שאין שחיטתו מטהרתו ורבי יוסי ור"ש ברבי שמעון אומרים שחיטתו מטהרתו והשתא כולהו לא מתוקש כתנא דמתני' דאפילו ת"ק דהתם משמע דאי לאו לאכלה ה"א דשחיטה מטהרתו ולתנא דמתני' בן מ' כיון דאין במינו שחיטה ידעינן ליה מבהמה טמאה דאין שחיטה מטהרתה אכל כתנא דבריתא דהכא מיתוקמא שפיר ת"ק דהתם דכיון דיש במינו שחיטה אגב אמו מיקרי שפיר יש במינו שחיטה ולא מצי למילף מבהמה טמאה ולהכי צריך התם לאכלה למימר דאין שחיטה מטהרתו ומיהו קוגיא דהתם לא אתיא כתנא קמא דבריתא דהכא דרבא מפרש התם טעמא דרבי יוסי ורבי אליעזר דסברי [2]בטרפה אע"ג דתמה היא דשחיטה מטהרתה הכא נמי לא שנא ורבנן לא דמי לטרפה אפילו מן הבטן דיש במינו שחיטה הכא אין במינו שחיטה ושמא תנא דמתניתין משום קרא דלאכלה תשיב בן מ' אין במינו שחיטה אי נמי קרא דלאכלה דדרשי ת"ק התם הוי אסמכתא בעלמא דהא לאנשי דמוקי התם פלוגתייהו דפליגי מר סבר מי הוא ומר סבר מת הוא צריך לומר דאסמכתא היא דכיון דמשיב ליה כמת בלאו קרא אין שחיטתו מטהרתו: מלגו

עין משפט נר מצוה

ג א מי' פ"ה מהלכות מאכלות אסורות הלי י:
ב [ש"ע י"ד סימן יד סעיף ו נהג"ה]:
נא ג ד מי' שם הל' יג יד סמג לאוין קלו טוש"ע י"ד סי' יג סעיף כ:

רבינו גרשום

אכלו לזה אינו לוקה. כלומר לאבר המדולדל בבהמה: כי אמרי במיתה דעושה ניפול. כלומר [a]ולוקה משום אבר מן החי: מנבלתם נפקא. כלומר לאחר מיתה מטמאין השרצים אבל בחיים אין מטמאין: מיתה עושה ניפול. כלומר דאבר המדולדל בבהמה ומתה אין כוללתו המיתה וחייב האוכלו משום אבר מן החי: א"ל אם אינו ענין לשרצים דלאו בני שחיטה נינהו. דלא איצטריך למכתב במותם דאין להן שחיטה אלא מיתה בלבד: תנהו ענין לבהמה. ודריש הכי מיתה עושה ניפול ואין שחיטה עושה ניפול: אבל באבר דעובר מת (ד"ה) שחיטה עושה ניפול. כלומר דאין כוללתו שחיטה עמה ומטמא משום נבלה: יש במינו שחיטה אגב אמו. כלומר ששוחטין אמו והוא מותר אבל הוא אינו בכלל שחיטה: ותנא דידן מינא דאמיה לא פריך. (ותנא דידן מינא דאמיה וכו') [b] לפי שאין במיני שחיטה אבל בהוא עצמו אין במינו שחיטה: ולהאי תנא דפריך טרפה דשחיטתה מטהרתה [מנ"ל]. כלומר ולהאי תנא דפריך אע"ג דיש במינו שחיטה אגב אמו אין שחיטתו מטהרתו טרפה דשחיטתה מטהרתה מנא ליה דאמרינן כדאמרי' במתני' תאמר בטרפה שיש במינה שחיטה (שהיא) [ולפיכך] שחיטתה מטהרתה ועכשיו דאמרי' בבן שמנה אע"ג דיש במינה שחיטה אין שחיטתה מטהרתה טרפה דשחיטתה מטהרתה מנא ליה: או דלמא אפי' לרבנן ארבעה סימנין. כלומר אפי' לרבנן דאמרי לא בעי שחיטה (אבל) ואי שחיט סימנין דאימיה ודאי לא בעי שחיטה אבל אי שחיט סימנין [דדידה] מותר בשחיטתו: א"ל רבא שנוצרה טרפה מן הבטן. כלומר ודאי כן הוא אי נולד טרפה מן הבטן מצינו לה שעת הכושר קודם לכן בענין הזה דאי בעי שוחטו בבטן אמו אלא תני שנוצרה טרפה מן הבטן בבעל חמש רגלים דהתם אפי' שוחטו בפעי אמו אין לו שעת הכושר משעה שנוצר היה בעל מום בבעל חמש רגלים ויתר כנטול דמי ואם נטלה ירך וחלל שלה (טרפה) [נבלה]:

מסורת הש"ס

א) [לעיל עג: לקמן קכט. קכט:]. ב) [ע"ז פח: נדה ט.]. ג) לקמן פה: קמח: זמחיס סט:]. ד) [לקמן עה.]. ה) [כ"ק קו:]. ו) [שמיני פרשה י]. ז) [וכן לעיל נח:]. ח) [ועמ"ש על הגליון תוס' פסחים לז. בד"ה אלא לאו]. ט) ל"ל טרפה. יעב"ץ.

תורה אור השלם

1. וכל אשר יפל עליו מהם במותם יטמא מכל כלי עץ או בגד או עור או שק כל כלי אשר יעשה מלאכה בהם במים יובא וטמא עד הערב וטהר:
ויקרא יא לב
2. וכי ימות מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה הנגע בנבלתה יטמא עד הערב:
ויקרא יא לט

גליון הש"ס

מתני' מצא בן תשעה חי. עי' נדה דף מד ע"א תוס' ד"ה מיהו: רש"י ר"ה בי אבר אנא וכו' דלא פשום נבלה מתיינן. תמוה לי למאי ל"ל כפשוטו דלאכר היא מית עם הנדים והעלמות דלגבי נבלה הוי מלי שיעור וכן נ"מ להושיטו לכן ע"ז:

הגהות מהר"ב רגשבורג

א) גם' וכיה אמר כמאלוקת כזה כך וכו'. נ"ב מי' פ"ה מהלכות מאכלות אסורות הלי יא וע"ש בכ"מ:

מוסף רש"י

מקצת בהמה מטמאה. כגון אבר ממנה, מדכתיב וכי ימות דמשמע כענין מיתה שאינה עושה מליפין, והייט אבר, וסיפיה דקרא הנוגע בנבלתה יטמא, ומקצת בהמה אינה מטמאה. ואף על פי שהיא מתה כגון טרפה שהשחיט (לקמן קכח.).

[1] נראה דל"ל דבמיתה שפיר נוקה וכו'. [2] מלי ל"ל דאף דבמיני לאמו יש שחיטה מ"מ נהגו עלמו וכו'.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com